

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการระดับความเข้าใจร่วมกัน (Mutual collaborative action research) ร่วมกับแนวคิดการวางแผนจำหน่าย รูปแบบ DMETHOD โดยนำขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการมาดำเนินการวิจัย วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการวางแผนการจำหน่ายผู้ป่วยเลือดออกทางเดินอาหารส่วนต้นตึกศัลยกรรมชาย 2 โรงพยาบาลขอนแก่น การศึกษาเริ่มจากกลุ่มผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาที่พบในตึกศัลยกรรมชาย 2 โรงพยาบาลขอนแก่น โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม เพื่อสะท้อนปัญหาร่วมกัน นำสู่การประชุมระดมสมอง วางแผน ลงมือปฏิบัติ ประเมิน และสะท้อนผลการปฏิบัติเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขจนได้รูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทที่ทำการศึกษากลุ่มผู้ร่วมวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1) พยาบาลวิชาชีพ ตึกศัลยกรรมชาย 2 โรงพยาบาลขอนแก่น จำนวน 15 คน

2) ผู้ป่วยที่มีภาวะเลือดออกทางเดินอาหารส่วนต้น ตึกศัลยกรรมชาย 2 โรงพยาบาลขอนแก่น จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนของพยาบาล ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล แบบประเมินความพึงพอใจของพยาบาลต่อแนวปฏิบัติการวางแผนจำหน่าย ส่วนของผู้ป่วย ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล แบบประเมินความรู้ แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ป่วยต่อการจำหน่าย และแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเลือดออกทางเดินอาหารส่วนต้น ผ่านการหาความตรงด้านเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ และตรวจสอบความเชื่อมั่น ของแบบสอบถามความพึงพอใจผู้ป่วยและพยาบาลต่อแนวทางการวางแผนจำหน่าย เท่ากับ 0.82 และ 0.86 ตามลำดับ ในส่วนของแบบประเมินความรู้ และแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเลือดออกทางเดินอาหารส่วนต้น ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ เชิงคุณภาพวิเคราะห์เนื้อหา ใช้ระยะเวลาทำการศึกษ โดยประมาณ 1 ปี วิจัยดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นทำความเข้าใจและวิเคราะห์สถานการณ์

ในขั้นตอนของการทำความเข้าใจและวิเคราะห์สถานการณ์ กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มพยาบาลวิชาชีพ จำนวน 15 คน เป็นเพศชาย 1 คน เพศหญิง 14 คน มีอายุระหว่าง

20-25 ปี คิดเป็นร้อยละ 40 อายุเฉลี่ยเท่ากับ 28 ปี และร้อยละ 60 มีอายุมากกว่า 25 ปี สถานภาพโสด 12 ราย คิดเป็นร้อยละ 80 และสถานภาพสมรสมีเพียง 2 ราย ร้อยละ 40 มีประสบการณ์การทำงานอยู่ในช่วง 1-3 ปี ร้อยละ 60 มีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป ในขั้นที่ 1 ขั้นทำความเข้าใจและวิเคราะห์สถานการณ์ ผลการวิจัยพบว่า มีปัจจัย สาเหตุที่เกี่ยวข้องของหลายด้านคือ ด้านบุคลากร พบว่ามีภาระงานที่มาก ทำให้อัตรากำลังพยาบาลไม่เพียงพอ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนการจำหน่ายไม่ชัดเจน ด้านระบบการดูแลพบว่า ขาดความต่อเนื่อง ขาดการประสานความร่วมมือในการดูแล ขาดการบันทึกและส่งต่อ ขาดการติดตามเยี่ยม ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ไม่มีสื่อ/อุปกรณ์ในการวางแผนจำหน่าย ด้านผู้ป่วย พบว่า ผู้ป่วยส่วนใหญ่เข้ารับการรักษารั้งแรก ระยะเวลาสั้น ไม่ได้รับการให้ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ดังนั้นจึงยังขาดความรู้ในการดูแลตนเอง ในขั้นตอนนี้เป็นการสะท้อนปัญหา เพื่อให้ผู้ร่วมวิจัย เข้าใจปัญหาได้ชัดเจนมากขึ้นอันจะนำไปสู่แนวทางในการแก้ไข

2. ขั้นดำเนินการ เป็นขั้นตอนของการพัฒนารูปแบบการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยที่มีเลือดออกทางเดินอาหารส่วนต้นตึกศัลยกรรมชาย 2 โรงพยาบาลขอนแก่น เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนของการวิเคราะห์สถานการณ์ มาประชุมร่วมกันวางแผน และกำหนดกิจกรรมคือ 1) ทำความเข้าใจกับการวางแผนจำหน่าย ให้เป็นแนวทางเดียวกัน 2) เลือกรูปแบบการวางแผนจำหน่ายที่เหมาะสมกับบริบทที่ทำการศึกษาค้นคว้าจนได้รูปแบบ DMETHOD หลังจากได้รูปแบบการวางแผนจำหน่ายตึกศัลยกรรมชาย 2 ที่เป็นข้อตกลงของกลุ่ม ในการพัฒนา ได้นำรูปแบบชั่วคราวไปทดลองใช้กับผู้ป่วย 10 คน สังเกตและวิเคราะห์ปัญหาที่พบ คือพยาบาลขาดการบันทึก และไม่มีเวลาในการวางแผนการจำหน่าย เสวนาสื่อสะท้อนการปฏิบัติและปรับปรุง ในขั้นตอนนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนโดยลดระยะเวลาในการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยให้สัมพันธ์กับระยะเวลานอน (3-5 วัน) จาก 5 วันเหลือ 3 วัน เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการวางแผนจำหน่ายอย่างครอบคลุม และกำหนดบทบาทหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการวางแผนจำหน่ายให้ชัดเจน โดยกำหนดพยาบาลสมาชิกทีมในแต่ละเวรเป็นผู้ให้ความรู้หลัก และพยาบาลวางแผนจำหน่ายเป็นผู้ประเมินและให้ความรู้เพิ่มเติมก่อนกลับบ้านในส่วนที่ขาดและเมื่อประเมินด้วยแบบสอบถามแล้วไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พยาบาลวางแผนจำหน่ายจะเป็นผู้ให้ข้อมูลซ้ำ ผลที่ได้ในขั้นตอนนี้คือ รูปแบบการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเลือดออกทางเดินอาหารส่วนต้น ประกอบด้วย

2.1 คู่มือการวางแผนการจำหน่ายผู้ป่วยที่มีภาวะเลือดออกทางเดินอาหารส่วนต้น ที่ได้รับการรักษาด้วยการส่องกล้อง ดังภาคผนวก จ

2.2 คู่มือการให้ความรู้ผู้ป่วยเลือดออกทางเดินอาหารส่วนต้น ได้นำไปทดลองใช้กับผู้ป่วยจำนวน 10 ราย หลังจากนั้นได้ทำการปรับแก้โดยให้มีเนื้อหากระชับ เข้าใจง่าย สีสันมองเห็นชัดเจน ดังภาคผนวก ง

2.3 แนวทางการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยที่มีภาวะเลือดออกทางเดินอาหารส่วนต้น ภาคผนวก ง

2.4 แบบฟอร์มการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยเลือดออกทางเดินอาหารส่วนต้น (UGIB) โรงพยาบาลขอนแก่น ยึดหลักตาม DMETHOD ดังภาคผนวก ช

3. ขึ้นประเมินผล เป็นการประเมินผลทั้งในขั้นตอนของการดำเนินการ และเมื่อสิ้นสุดโครงการในขั้นตอนของการประเมินผล เป็นการนำรูปแบบที่ได้รับการพัฒนาแล้วมาใช้กับผู้ป่วยเลือดออกทางเดินอาหารส่วนต้น จำนวน 30 คน หลังจากสิ้นสุดโครงการผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้ทำการประเมินผลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงและพัฒนาขึ้น โดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบทำการแก้ไขปรับปรุง และนำเครื่องมือดังกล่าว ไปหาความเชื่อมั่นจนเป็นที่ยอมรับ การประเมินผล แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มของผู้ป่วย ประเมินข้อมูลทั่วไป ความรู้และพฤติกรรม การดูแลตนเองของผู้ป่วย และความพึงพอใจของผู้ป่วย กลุ่มพยาบาล ประเมินในเรื่อง ความพึงพอใจต่อแนวทางการวางแผนจำหน่ายเมื่อสิ้นสุดโครงการ หลังจากนำไปทดลองใช้ พบว่า

3.1 กลุ่มผู้ป่วย ประเมินในหัวข้อดังต่อไปนี้

3.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วย อายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.33 รองลงมาคือ อายุมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 30 สถานภาพสมรสคู่ คิดเป็นร้อยละ 83.33 นับถือศาสนาพุทธ คิดร้อยละ 96.66 ศาสนาคริสต์ร้อยละ 3.33 จบการศึกษาในชั้นประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 76.66 รองลงมาคือมัธยมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 13.33 อาชีพส่วนใหญ่คือเกษตรกรกรรม และรับจ้างคิดเป็นร้อยละ 40 และ 36.66 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาด้านเศรษฐกิจ พบว่า รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายบางเดือนคิดเป็นร้อยละ 43.33 มีเพียง ร้อยละ 33.33 ที่มีค่าใช้จ่ายเพียงพอ สิทธิในการเข้ารับการรักษาส่วนใหญ่คือบัตรประกันสุขภาพคิดเป็นร้อยละ 90 รองลงมาคือผู้ป่วยใช้สิทธิเบิกจากต้นสังกัดคิดเป็นร้อยละ 6.66 และประกันสังคมคิดเป็นร้อยละ 3.33 ประวัติการเข้ารับการรักษาด้วยโรคเดิม ส่วนใหญ่เป็นการเข้ารับการรักษาครั้งแรกคิดเป็นร้อยละ 86.66 และเข้ารับการรักษาครั้งที่สองคิดเป็นร้อยละ 3.33 ประวัติการผ่าตัด เคยเข้ารับการผ่าตัดไส้เลื่อนที่ขาหนีบ ไส้ติ่งอักเสบ และนิ่วในไต รวม 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.66

3.1.2 ประเมินความรู้ พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการผู้ป่วยมีค่าคะแนนความรู้ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 จำนวน 19 คน หลังเข้าร่วมโครงการ พบว่า ผู้ป่วยมีค่าคะแนนความรู้เพิ่มขึ้นผ่านร้อยละ 80 จำนวน 26 คน อีก 4 คน มีค่าคะแนนเท่าเดิม

3.1.3 พฤติกรรมการดูแลตนเอง พบว่า ก่อนผู้ป่วยเข้าร่วมโครงการผู้ป่วยมีค่าคะแนน มากกว่า ร้อยละ 80 จำนวน 2 คน หลังเข้าร่วมโครงการผู้ป่วยมีค่าคะแนน มากกว่า ร้อยละ 80 จำนวน 22 คน นอกจากนี้ยังพบว่า หลังเข้าร่วมโครงการผู้ป่วยมีค่าคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองต่อรายเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน

3.1.4 ความพึงพอใจของผู้ป่วยต่อการวางแผนจำหน่ายพบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้ป่วยต่อการวางแผนจำหน่ายโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 89.72 โดยแบ่งพิจารณารายด้านใน 4 ด้านคือ ด้านประสานบริการ คิดเป็นร้อยละ 88.79 ด้านอรรถาธิบายของผู้ให้บริการ คิดเป็นร้อยละ 93.99 ด้านข้อมูลที่ได้รับ คิดเป็นร้อยละ 87.63 และด้านคุณภาพการบริการ คิดเป็นร้อยละ 94.66 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ระดับคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.49 คะแนน ซึ่งหมายความว่าผู้ป่วยที่เข้าร่วมโครงการ เห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่ต่อรูปแบบการวางแผนจำหน่ายที่ได้รับการพัฒนาขึ้น

3.2 กลุ่มพยาบาล เป็นการเก็บข้อมูลจากพยาบาล จำนวน 12 คน พบว่า

3.2.1 ความพึงพอใจของพยาบาลต่อแนวปฏิบัติการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยที่มีภาวะเลือดออกในทางเดินอาหารส่วนต้น พิจารณาโดยรวม คิดเป็นร้อยละ 89.77 โดยแบ่งพิจารณาใน 3 ด้านคือ ด้านลักษณะงาน คิดเป็นร้อยละ 90.73 ด้านความเป็นอิสระในงาน คิดเป็นร้อยละ 88.66 และด้านความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานและผู้มารับบริการ คิดเป็นร้อยละ 89.66 เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ระดับคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 คะแนน ซึ่งหมายความว่าพยาบาลที่เข้าร่วมโครงการ เห็นด้วยเป็นส่วนใหญ่ต่อรูปแบบการวางแผนจำหน่ายที่ได้รับการพัฒนาขึ้น หลังสิ้นสุดโครงการผู้วิจัยได้ติดตามกลุ่มผู้ป่วยที่เข้าร่วมโครงการ พบว่าไม่มีผู้ป่วย Re-admitted ด้วยโรคเดิมหลังจากที่ได้รับการวางแผนจำหน่ายไปแล้ว 28 วัน

2. บทเรียนที่ได้จากงานวิจัย

2.1 ผู้วิจัยได้เรียนรู้ถึงวิธีการในการพัฒนาการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยที่มีภาวะเลือดออกทางเดินอาหารส่วนต้น อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนางานอื่นๆต่อไป

2.2 ผู้วิจัยได้เรียนรู้การประสานงาน ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากที่จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดการขับเคลื่อนกระบวนการจนนำไปสู่การพัฒนางานตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2.3 ผู้วิจัยได้เรียนรู้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ย่อมทำให้มีความเข้าใจในปัญหามยิ่งขึ้น

2.4 ผู้วิจัยได้เรียนรู้ถึงการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยเชื่อในศักยภาพของบุคคล เชื่อว่าเจ้าหน้าที่ทุกคนมีความรู้เพียงแต่ยังไม่มีผู้นำในการทำให้เกิดกระบวนการคิดสู่การเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนางานในหน่วยงานของตนเอง

3. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1 ควรเสนอให้เป็นนโยบายและวิธีปฏิบัติขององค์กร ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ สนับสนุนและเอื้อโอกาสในการทำงาน ผลักดันให้เกิดเป็นงานประจำ

3.2 ควรมีการติดตามเยี่ยมและประเมินความรู้ ทักษะ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของผู้ป่วยที่มีภาวะเลือดออกในทางเดินอาหารส่วนต้น อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เป็นระยะๆ เพื่อ รับทราบปัญหาที่แท้จริงของ

4. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

4.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยกลุ่มโรคอื่นๆ

4.2 ควรจะมีการทำการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบนี้ต่อไป

4.3 ควรมีการติดตามประเมินผล การวางแผนจำหน่าย อย่างสม่ำเสมอ โดยการกำหนดตัวชี้วัด เพื่อใช้ในการประเมินผล และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง